

Bioloogiline mitmekesisus ehk ELURIKKUS ümbritseb meid kõikjal ja on ka meie sees

Kas teadsid, et elurikkus on

- Maal elavate erinevate looma-, taime-, seene-, vetika-, bakterite-, viiruste- jne liikide rohkus;
- geneetiline mitmekesisus ehk mitmekesisus sama liigi isendite seas (pikkus, kuju, värv jm);
- ökosüsteemide mitmekesisus ehk erinevate keskkondade sood, metsad, korallrahud, rannaniidud, järved – paljusus?

Kas teadsid, et

- Maal elavatest liikidest on hinnanguliselt 1,9 miljonit registreeritud, Eestis ligikaudu 30 000, hinnanguliselt on tegelikult liike kordi rohkem;
- elurikkus on Maa 3,8 miljardi aasta pikkuse arengu tulemus;
- elurikkus on meie olemasolu eeldus. Ta pakub meile tooteid ja teenuseid millela elu Maal ei oleks võimalik - toit, ehitusmaterjalid, küte, looduslikud kiud, paljude ravimite mõjuained, tolmeldamine, õhu, vee ja pinnase puhastamine, üleujutuste vältimine jpm;
- elurikkus ei ole iseenesestmõistetav, tasuta ega igavene;
- elurikkust ohustab inimese tegevus - liikide elupaikade killustamine, saastamine ja loodusvarade suurem kasutamine, kui loodus suudab ise taastada (nt üle-kalastamine ja -jahtimine, pinnase kurnamine);
- võõrliikide levimine vaesestab traditsioonilisi ökosüsteeme?

Kas teadsid, et saad kaasa lüüa elurikkuse kaitsel?

Piisab sellest, kui teha pealtnäha väikesi muudatusi igapäevases käitumises. Neid saab teha iseenda, perekonna ja kogukonna tasandil. Mõned vihjed tegutsemiseks.

- **Võimalusel eelistan mahetoitu.** Nõuded mahetoidu tootmisele keelavad keemiliste väetiste ja taimekahjurite peletajate kasutamise. Mahetootmine ei kurna pinnast ega saasta põhjavett ning peab lugu looduslikest abilistest nagu mesilased, vihmaussid jt. Ta arvestab ümbruskonna ökosüsteemiga, kohustades kasvatama antud piirkonna põliseid liike.
- **Tekitan vähem kasvuhoonegaase.** Kasvuhoonegaase tekitame, kui kütame kodu või töökohta, sööme, reisime, riietume, isegi kui hingame. Liigne kasvuhoonegaaside hulk ohustab meie planeeti – kõrbealad laienevad, liustikud sulavad, merepind kerkib, kogu ökosüsteem on senisest tasakaalust välja minemas. Ma vähendan enda tekitatava kasvuhoonegaasi hulka, kui tarbin kohalikke ökomärgisega tooteid, loomulikult hooajal kasvatud vilju, liigun võimalikult palju jalgsi ja jalgrattaga või kasutan ühistransporti, tekitan vähem jäätmeid, alandan toatemperatuuri kraadi või kahe võrra.
- **Ei viska prügi maha.** Avalikus ruumis kasutan alati prügikaste ning loodusesse ei jäta endast midagi maha. Osa maha visatud prügist on otsese kahjuliku mõjuga, ka pisike prügi (nt sigaretikonid ja näts) mürgitab loomi ja linde, kes selle alla neelavad. Väikesed imetajad ja veeloomad jäävad pudelitesse ja purkidesse lõksu, purunenud klaasanumate servad haavavad suuremaid loomi. Klaasanumad koondavad suurendusklaasina päikesekiiri ja süütavad looduses kahjutuld. Prügi mõju on pikaegne ja ulatub kaugele – plastik laguneb sadu aastaid ja jätab loodusesse alaliseks mürgiseid aineid. Patareidest ja akudest uhub vihm välja raskemetalle, mis imuvad pinnasesse ja saastavad põhjavett.
- **Kasutan loodusesõbralikke puhastusvahendeid.** Laialdaselt kasutavad puhastusvahendid sisaldavad suurel hulgal fosfaate, lahusteid, pindaktiivseid ja teisi keemilisi aineid, mis satuvad jõgedesse-järvedesse. Need ained mõjuvad halvasti nii vee-elanike, kui ka meie endi tervisele. Ma valin ökomärgisega puhastusvahendeid või veel parem, kasutan looduslikku

päritolu aineid – veidi seebihelbeid pörandapesuvees, äädikat katlakivi ning rõivastelt plekkide eemaldamisel, soodat (koos või ilma äädikata) kraanikausside ja pottide-pannade puhastamisel jne.

- **Looduses viibides ei sega loomi-linde.** Püsin rajal, ei tee valju häält, vaatlen linde ja loomi eemalt. Nii nagu mina, vajab ka iga loom ja lind oma elupaigas rahu. Enim on oht loodust häirida talvel, mil osa loomi on unised. Nende kehatemperatuur on madal, nad on uimased, ei suuda varjuda ja seavad end valesti käitudes ohtu. Sellised kohtumised võivad lõppeda täbaralt nii väiksele väikesele loomale kui ka suurt looma häirivale inimesele.
- **Ei usalda „rohapesu“.** On ettevõtteid ja eluviisipropageerijaid, kes uhkustavad „ökoloogiliste toodetega“, mille tootmine või kasutamine on kaugel keskkonnasõbralikkusest. Ma õpin tundma ümbritseva ökosüsteemi toimimist ega lase ennast pimesi petta kampaaniatest, mis on „liiga rohelised“, et olla tõsi.